

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . 10 зр. (20 кор.)
на пів року . . . 5 зр. (10 кор.)
на чверть року . . . 2:50 зр. (5 кор.)
на місяць . . . 85 кр. (1 к. 70 с.)

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі числа по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очі і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділі і руских свят о год. 6-ій пополудні.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 9. ул. Коперника (Ліндога ч. 9.) Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи зберігає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямації неопечатаї вільні від порта. — Оголошеня звичайні прймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Перший день нової ради державної.

(+) Народи Австрії викидають непорочно від ради державної роботи і зарплати в тім незавіднім економічнім і політичнім положенню, в яким опинила ся наша держава. Мішані чувства проникають широкі верстви народні, бо нема ні одного чоловіка, що вспів би напевно сказати, чи нова рада державна буде діяльна так само, як нема ні одного, що напевно міг би се заперечити. Нічого отже дивного, що побіч загальної зневіри загаль населеня австрійського споглядає з певними надіями, а чей з грецької палати на Франценсінгу блисне зоря красної долі для австрійських народів і для держави. Тимто перший день нової ради державної мусів звернути загальну увагу всіх на себе, бо вже з сего дня можна буде відчувати про будучинну.

Мало що не всі посли з дуже малими виїмками явили ся на перше засіданє карти на галерії були до одної на два дні перед засіданєм розхоплені. Але в тім численнім, многолюднім зібраню можна було замітити якесь пригнобленє, якусь духоту, що залягла в палаті. Була се неначе духота перед бурею, яка мала пересунути в парламенті зараз в самім єго почині. Ледво вспів міністер-президент др. Кербер покликати д-ра Вайгля на президента по старшинстві, розлягли ся ошоломлюючі крики проводиря національно-чеських соціалістів Кльофача і кількох єго товаришів звернені проти д-ра Кербера задля знесеня язикових розпоряджень. Молодочехи сиділи зовсім спокійно і по хвилі перешуміли сі крики, а поновили ся, коли др. Вайгель почав свою річ. Они протестували знов про-

ти німецької промови і домагали ся від д-ра Вайгля, щоби говорив по польски, однак по хвилі знов затихли.

Коли др. Вайгель в своїй промові почав зміряти до сего, щоби внести оклик в честь цісаря, Шенереріанці під проводом п. Вольфа (Шенерера не було на засіданю) остентацийно вийшли з салі і вернули аж по довершенім оклику в честь цісаря, а коли в дальшій промові др. Вайгель згадав про смерть королевої Вікторії, загреміли Шенереріанці, а з ними і иньші німецькі радикали: «Heil und Sieg den Boeren! Heil Wilhelm!»*. Опісля ще при кінци засіданя, коли вже міністри мали виходити, крикнув Кльофач до міністра-президента: «горе вам, наколи в престольній речі буде слівце проти Чехів!» а відтак цілий хор національно-чеських соціалістів став кричати: «ганьба Керберови, проч з Кербером!»

Не обійшло ся при тім і без перекликування з німецького боку на чеський і оборотно, хоч Молодочехи всі без виїмки здержали ся від всякої заціпки і демонстрації, зазначаючи тим, що не мають заміру вернути до обструкційної тактики.

Вже се перше засіданє, ся перша, хоч хвилева і переминаюча буря викликали певне затревоженє поміж загально послів, що один другого запитували: чи то має бути das arbeitsfähige Haus? Здичілість і рубашність дійшли до таких розмірів, що скрайним елементам не вистарчає вже найострійша опозиція, що їх зовсім не обов'язують ніякі приписи і форми парламентарні, що ніхто з них не просить о голос, що не вважають на всюди прийнятій зви-

* Се німецькі часописи промовчали. — Ред.

чай, щоби кождий з окрема говорив, а не двацятьох на раз — всі ті найелементарніші звичаєві постанови в кождім приличнім товаристві, не існують, тут рішає грімкий голос і сильний п'ястук. Тим то справедливо кождий добромислячий приятель народу, краю і держави мусить з тревогою споглядати на такі прояви, бо наколи так дальше буде все йти в парламенті, то тим видасть він сам на себе за суд смерти і мусить згинути соромним самоубійством.

Руска справа в урядовім освітленю.

(Далі).

Останню примітку відносив Черкавський певно до самого себе, бо дійсно тоді найбільші гromи били на него у цілім краю. Але й гр. Голуховського мусіли вважати прихильником германізації з'єднаної з Русинами, бо думка загалу невластивого в цілу урядову акцію звертала ся в своїм упередженю на осліп проти нему, а гр. Голуховський як все і в усім маючи перед очима цілє ясно витичену, не оглядав ся на думку невластивих кругів, на ауга роріагіс взагалі, не старав ся її собі придбати, або бодай урядовими поясненями простувати. Властивого виновника по думці д-ра Лозівського, Гол. Рус. Ради, не було вже тоді, она не існувала номінально т. є не мала статутувої організації, але її елементи вели дійсно всю роботу в тім самім дусі, в яким почала ся руска справа, або як каже др. Лозівський, сьвятоюрська, в дусі ненависти до польщини, ненависти так засліпленій, що германізація мала на разі бодай служити руским народним змаганям окликом і середником до боротьби.

Всі дальші заходи около польського язика

Осип Маковей.

Виклад про крамниці.

(Після стенографічних записок).

Після дневного порядку голова збору уділяє голос справоздавцєви від крамниць, котрий починає:

Дорогі мому серцю менші брати! Коли Бог сотворив Адама і Еву в епоці ділювіяльній, то дав їм усі продукти, яких они потребували; они мали кавир і устриці, перець, цибулю і сіль і цыямон і бібки, отже крамниці не потребували... (Загальне зітханє). Але капіталістична продукція захопила небавом усі жерела доходу і економічний побит селян погіршив ся; вийшло таке, що пани солюю і вівці годували, а селяни не мали чим і своєї страви посолити, через що іменно повстали всі ті єгипетські язви, о котрих говорить ся в біблїї. Уже цар Соломон казав: «Коли би я не був царем, то хотів би бути крамарем» (Голос: Не дармо Соломон! Як би не був царем... гм!), а наш премудрий князь Мономах, що мав за жінку сьвятую Ольгу, писав у своїх мудрих поученях синові: «Сину мій дорогий! Мав би ти колись бути редактором на Русі, то волиш бути крамарем». (Голос: Та що редактор?! От сяде та пише, або корбу від машини крутить!). З того бачите, дорогі братя селяне, що крамарство вже давно високо у нас цінило. І не диво, бо борба о житє втворює

ривалізацію, в котрій беруть участь різні елементи і індивідуа, котрих моральна вартість сягає нераз низше ніво пересічного гуманного чоловіка, через що та борба спроваджує руїну селян і дає домінуюче становище капіталістам, тим павкам людскости, що ссуть кров мов вампирі на американських преріях, котрі суть звані як найбільші павки людскости (Голос селянина: Файно говорить!).

Хотів би я вам, дорогі мому серцю брати, пояснити докладно значінє крамниць, бо економічний добробит то ґрунт, а все решта дурниця. (Голос: Так єсть! Ґрунт насамперед!) Щоби се осягнути, то потрібно би роз'яснити вам значінє крамниць після сих точок: 1. Крамниці а всесвітна історія. 2. Крамниці а історія Руси. 3. Крамниці а австрійська Русь. 4. Крамниці а мудрий Мошко. 5. Крамниці а дурний Іван. 6. Вплив крамниць на побожність і моральність народу і т. д. (Голоси: Ой-ой-ой! та аж тільки?). Не дивуйте ся панове братя, що «аж тільки», бо що ви знаєте? Ви не досерли до того, щоби розуміти слова інтелігентного чоловіка, відносини крамниць до історії цілого сьвіта і Руси та відносини сьвіта і Руси до крамниць. Правда, що ви до того не досерли? (Голоси: Та де нам до того?! Звичайно! ми не пани!). Ну, але щоби не забирати вам дорогого часу, то я о тім напишу окрему книжечку для «Просьвіти», а вам тепер скажу коротко одно: Давнійше дух купецький і крамарський жив у душах руських; наші купці їздили до Греції, їздили до Швеції,

а видали їх і у Франції. Славні були купці, ходили в соболах, а пили мід і вино. Чомуж ви тепер не купці, не крамарюєте, так як ваші батьки? Чому ви соромите ся торгувати покладками, телятами і т. п. (Голоси селян: Або ми жиди?! Торгуй ти сам покладками, коли в тебе жидівська голова! Ми люди! не подоба нам!) Чомуж вам не подоба займатися крамарством та торговлею? (Голоси: То жидівська річ, не християнська! Також щось!... Так нас наплюжати!).

Отже бачите, що культура і цивілізація не осівила ще вас своїм сьвятим сявом, а величава ідея самопомочи не запала в вашу душу і не піднесла ще єї у сфері висшого розуміня житя. (Голоси: Славно!)... О темні люди! і у вас то «славно»? Власть тьми зловила вас у свою сітку, а вампир темноти виссав у вас весь розум. (Голос: Опир?! Пек тобі!).

(Голова збору взиває бесідника, щоби держав ся річи і говорив про крамниці).

All right! Якже мені вас жаль, панове брати! Ви наша надія і підпора! Корабель наш народний пливе по бурливім морю; страшні філії бють об него, вивертають його, завозять на мілину; а ви стоїте безпомічні на березі та придивляете ся. На кораблі везе ся саме добро для вас, а ви не можете з него користати. Як би то добре було, як би ви на духових водних вельоціпедах могли прихати до корабля, витягти єго з мілини і причалити до берега! У тьми погибаєте, голодні та босі, діти ваші мрутє

викладового в школах в Галичині лучать ся найтіснійше з усею діяльністю гр. Голуховско-го не лише на становищі намісника за другим і трети поворотом, але також в часі справованя становища міністра державного. Справа викла- дового языка в школах становила одну з го- ловних точок програми, з якою гр. Голуховский вибирав ся до Відня яко наслідник Баха. Отже скоро лише зібрала ся скріплена рада держав- на, до якої Голуховский покликав зараз свого найзнатнішого з горожанських кругів товариша в публичних справах Маврикія Крайньского, сей на основі меморіялу д-ра Черкавского підніс там зараз справу недостаточного або радше зовсім занедбаного в Галичині виконання цісар- скої постанови з р. 1854 р. о заведеню викла- дів в краєвих языках. Тим способом дійшло до нової найвисшої постанови з 20. жовтня 1860 р., в якій гр. Голуховский одержав порученє, щоби «по вислуханю заводних мужів» представив відповідні внесеня. Гр. Голуховский кував горя- че зелізо, бо вже в серпню 1860. скликано за- водових людей з Галичини (тут якась похибка або що-до одної або другої дати — *Ред.*), між котрими не бракло Е. Черкавского, як найзна- менитшого знавця справи і найзнатнішого по- мічника в її переведеню. В краю розійшла ся тоді «розпущена» — як каже Черкавский в своїм памятнику — з підмогою неприхильних або несвідомих річи дневників поголоска, що комісія замість змагати до заведеня языка польского яко виключного, обстає або при за- держаню існуючого стану або обмежає поле польского языка ще більше, як дося, що не бу- ло згідне з правдою. Хиба що хотіли домага- ням після тодішних правительственных поглядів скрайним і неможливим приписувати висшу вартість, як уміркованим провктам, обчисленим на певний успіх. Що впрочім і ті провкти не бу- ли такі скупі, як думано, показує ся вже з того, що по скорім уступленю гр. Голуховского за мін- істерства Шмерлінга не osiąгнули затвердження.

(Далі буде).

3 країни нужди і здирства.

3 Косівского.

(Далі).

По тамтих двох громадских писарях настав в Жабю писарем Кароль Коліньский, котрого без причини певно не усунули. Усунули — але як? Позорно. А чому? Бож то прецінь публична тайна, а пок. о. Вол. Коржинський мав се при свідках чути, як Коліньский казав: «не я старо- сти, але староста мене боїть ся». Хто той Ко- ліньский є, можна осудити з характеристики був. люстратора в Косові п. Б. Трафило ся раз в косівским повіті, що на люстратора повіту ді-

став ся не кривняк або протегованець членів повітового виділу п. Б. — до того ще чоловик розумний і чесний. Того пана я запросив, щоби він при люстрації в Жабю дав позір на госпо- дарку громадского писаря і діставем у відпо- відь: що в Жабю є дуже великі надужитя, але кінці заховані добре у воду, а заховав їх Ко- ліньский. А впрочім хотьби і не були «кінці до- бре заховані у воду», то який хосен з того? Жаден! Докажу:

1) На просьбу громади в Довгополи обняв я громадску писарку бесплатно і прихопив на самім початку був. громадского писаря Миколая Шрайбера на ріжних надужитях як пр. фальшова- ню узвал громадскої ради, а межи иньшими та- кож на спроневереню громадских грошей в послід- цім році. Громада доносить о тім до ц. к. старо- ства в Косові і жадає укараня, а ц. к. старо- ства працює над тим, щоби Мик. Шрайбер зі- став поновно писарем громадским в Довгополи, що і наступило, бо мене прислївала моя власть покинути писарку, — а в нагороду за роззагра- ніє хопоги писарского надліює пізнійше ц. к. староство того писаря ще двома інтратними пи- сарками громадскими — в Краснолі і Головах.

2) Громадяне села Поленки скаржуть свого війта за спроневеренє. Суд відступає справу по- вітовому виділові а виділ знову ц. к. староству — з внесенєм на усуненє того війта. Понеже в ко- роткім часі мали переводитись вибори в тій громаді до ради громадскої, то ц. к. староста делегує, щоби мати свого війта, хотьби і о спр- неверенє обжалованого, славного п. Станислав- ск-ого, тепер комісаря повітового в Камінці Стру- міловій — і війт провинивший ся не то, що не зістав засуспендований, але понадто на ново ви- браний і брикає дальше. Тепер обіцює той війт при помочи ц. к. старости покласти на війтів- ство свого сина, бо сам вже постарів ся. Се можливо, бо в Косівщині rozządnych wójtów су- повіє унаслідують по них війтівства, як се мало вже місце в Бабині, Перехрестнім, а як лагодять ся тепер зробити в Поленках, Ростоках і др.

Для спізнаня косівскої морали ще і се на- вести треба. Коли ту якого війта засуджує суд за якусь провину, він верещить в суді: «не ви мене маєте судити, а п. староста в Косові!» Мало се місце в канцелярії був. ад'юнкта судового в Кутах, а тепер радника ц. к. суду кр. в Золо- чеві, п. Балтаровича. — Через нахабне форсова- не староством війтів на виборців доправують ся ті до того степеня, що з порядних людей ста- ють ся злодіями, бо вертаючи в нетверезім ста- ні з виборів через «уковтентованє» допускають ся крадежей по дорозі. Так украв був. війт з П. шкірку з «ерчети (ягняти), за котру заплатив для «зацитьканя» жида щось 200 зр., а знову був. війт з Б. украв постолы, вертаючи з вибо- рів «вічного посла» до сойму в 1889 котрі єго

коштували щось 50 зр.!» *«Вь всеуслїшаніє»* кажу, що так, як тепер справи в в Косівщині стоять, ва- гають порядного чоловика нараджувати до обнятя війтівства, бо боюсь, що зівечить ся.

(Далі буде).

Н О В И Н К И.

— Календар. В неділю: гр.-кат. Максима; рим.-кат. Івана. — В понеділок: гр.-кат. Ти- мотея, Атанасія; рим.-кат. Вероніки. — В вто- рок: гр.-кат. Климентія; рим.-кат. Агати.

— «Поляки в бразилійській Парані». На сю тему п. Околович, редактор куритибскої «Prawd-и» виглосив вчєра відчит в ратушевій салі у Львові. Нас Русинів сей відчит може займати о стілько, що все, що прелегент говорив про Поляків, можна приложити і до наших емігрантів.

— На початку відчиту прелегент подав короткі замітки що-до географічного положеня Парани, єї підсоня, сьвіта звїриноного і ростиного, зга- дав про тамошний промисл і торгівлю (одна фабрика сїрників і більш нічого), про устрій державний — та заявив, що участь Поляків в по- літичнім житю є дуже незначна задля недо- статку інтелігенції між ними. При сїм прелегент згадав про нєлад, який панує в Парані у всїх урядах, а переважно на почтах. Дальше п. Око- лович представив спосіб і місце еміграції По- ляків та подав число емігрантів Поляків разом з Русинами на менше-більше 85.000 душ. Число се не є певне, бо в Парані нема статистичних урядів, в яких вписувано би всїх емігрантів. В Куритибі головнім місті Парани, можна дуже часто почути польску мову так само і руску. Мимо такого віддаленя від рідного краю емі- гранти тужуть за вітчиною та ще не стратили патріотичного духа. Видно се з їх старань око- ло засновуваня народних шкіл. Головною пере- поною в сїм є недостаток шкільних підручників і учителів. Нєраз буває так, що один-два буква- рі є понукою до заснованя школи, в якій учити звичайно один з письменних кольоністів. Пре- лєгент звернув ся при кінці відчиту до патріо- тичного почутя Поляків, щоби не забували на своїх заморских братів та допомагали їм по можности: посилали їм книжки і часопися, а та- кож інтелігентних людей, які піддержували би патріотичного духа та не дали єму загинути між чужими народами, Іспанцями, Португальця- ми та Німцями.

— Нова ексцеленція. «Wiener Ztg.» оголошує іменованє д-ра Коритовского тайним радником і підносить при сїй нагоді єго заслуги в сїм на- прямі, що він зумів збудити дрімуче почутє моральности в новій податковости та виповнив мільонами відділи галицкої краєвої каси.

— Процес п. В. Будзинового, як звісно, веде ся при замкнєних дверях. Розправа мала покін- чити ся в п'ятницю, але вечером того дня обо- ронець др. Кос поставив ряд внесенєв, які трибу- нал відкинув. Внаслідок того др. Кос зрік ся обо- рони, за що трибунал засудив єго на 200 К. кар- ри і на повешєнє коштів процесу, а розправу відложено до понеділка. — П. Будзиноский сід- вів вчєра і нині в в'язниці, бо трибунал засу- див єго в дисциплінарній дорозі на два дні в'яз- ниці за обиду прокуратора.

брат повстає на брата, син на батька... (*Селяни плачуть*). Схамєніть ся, будьте люди, бо лихо вам буде! Suae quisque fortunae faber! (*Голос селянина*: Таки так!). Кождий мусить дбати про себе, інакше пропав!

Кажуть про вас, дорогі мому серцю брати, що ви невдячні і неретельні; взяти гроші зна- єте, а віддати і не мислите (*Голос*: Таже так!). Ні, мої братя, не тому не віддаєте ви гроший, щоби не хотіли, тільки тому, що не маєте! А чому не маєте? Бо жиди забирають. А чому жиди ваші гроші забирають? (*Голос*: Бо на то жиди!) Чомуж ви жидам більше вірите, як нам, вашим старшим братам? (*Павза. Селяни мов- чать*). Чи для того, що жиди з вас шкіру дер- руть? Цілі села походили на біду через лихву і піянство, славні господарі стали жебраками, а прийде ся їм порадиити ся що робити, — ідуть до жиди, свого ката. Чомуж ви не слухаєте тих рад, не читаєте тих книжок, що ми вам подаємо? (*Голоси*: Ви пани, нам не пара! жийте з нами, то послушаємо, а так що? От!...).

Голова збору звертає в друге увагу бесід- ника, щоби говорив про крамниці).

А се-ж до чого я говорю, як не до кра- мниць?! Іде о впоєнє в людей ідеалу самопомо- чи! Помагайте собі, братя, самі; тоді й ми вам поможемо! (*Голос*: Не велика штука!). Штука є, бо що значив би темний наїд без нас, без ін- телігенції? Був би як кисле молоко без сме- тани... Ми ваші учителі, ми вам хочемо добра!

Але коли вже мушу говорити про самі кра-

мниці, то треба зачинати. Ціль крамниці велика! Не в тім її вага, що подає консументам сіль та перець, але в тім, що може і повинна подавати селянам і кавяр і устриці і сарделькове масло, аби й селяне знали, який у тім смак, бо то здобутки культури, з котрими й ви повинні по- знакомити ся. Що ви їсьте? Борщ, хамулу, чер, горох, біб, фасолю, голоюшку, капушту, кашу, киселицю, кулешу, квас, лемішку, мамалигу, на- чинку, поливку, саламаху, стиранку, смук, су- мішку, жур — самі страви неестетичні, шкід- ливі, замулюючі жолудок. (*Голос*: Ади як знає!). Що ви пете? Просту сивуху, а що то таке ко- няк, то ви певно не знаєте! (*Голос*: Знаємо! ко- няк, то малий ківь, так щось як лошак). Отже бачите, що не знаєте. Коняк — то така смачна горівка з вина, дуже здорова! Її повинні ви пи- ти, а не сивуху!

Отже на мою думку ідеальна сільська кра- мница повинна мати у себе для людей коняк, вино, кавяр, сардинки, шпроти, завивані оселед- ці в оливі, не такі прості, як ви їсьте, що від- них на мило дух іде, дальше перфуми, цитри- ни, помаранчі, помадки, чеколядки, — бодай для дїтий треба нєраз купити — а крім того ще сіль, цукор, перець, всі ті звичайні домашні приправи.

(Голова звертає тихцем увагу бесідника на те, що має говорити про крамниці на селі, а не в столиці. Тимчасом хождий селянин прикладає вказуючий палець до чола і мислить. Бєсідник спєречає ся з головою і каже до него):

Я вже знаю! ви мені не кажіть і не пе- ребивайте мене! (До селян): Селяне! дорогі мої братя! Чи ви не хотіли би пити коняк і їсти кавяр?! (*Богато голосів*: Лише дайте! Чому ні?..).

— Бєсідник звертає ся до голови і каже три- юмфуючо): А бачите?! (До селян дальше): Бла- городні напої впливають ублагороднючо на чо- ловіка; ніколи не пошкодять так добра мадей- ра, як сивуха з вапвом і тютюном. (*Голоси*: Та- ки так!). Отож щоби довго не розводити ся, бо я о тім напишу окрему книжечку для «Просьві- ти», дуже поучаючу — скажу коротко: Кра- мница повинна впливати ублагороднючо, а не деморалізуючо на селян, повинна їм відкривати нові горизонти, незнавий сьвіт, повинна збли- жати їх до цивілізованих людей, познакомлю- вати їх зі здобутками культури і цивілізації!

(Голос: А догось там буде?)

О, люди, темна, непросьвічена масо, блу- каюча в єгипетській тьмі кромішній, не то без електричного сьвітла з рефлекторами, але й без каганця! І ви ще не знаєте, що догось то до- кумент некультурности, який ви носите на сво- їх чоботах і забиваєте памороки всім тим, що хотіли-б до вас приступити. (Бєсідник нюхає воздух). Коли не помиляю ся, — ні! я таки пе- вний, що й тут ви прийшли з дїгтем на чобо- тах, тут до столиці краю, де кождий на вас ди- вить ся як на Сінгалезів.

(Селяни сьміють ся. Бєсідник змішаний. Павза. Один старий селянин піднімає ся пома- лу, кланяє ся на всі сторони; єго тягнуть сїда-

— **Лісова господарня.** Від кількох літ краєвий відділ веде в Галичині акцію в цілі заліснення піскових просторів в різних околицях краю. Після інформацій з міністерства рільництва, в 1899. р. засаджено деревину на 186-28 гектарах таких пісків, а на 102-61 га поправлено давнійшу культуру. В тій цілі засаджено 4,592.000 деревець, переважно однорічних смerek та двоабоз трилітніх берез, вільхів і акацій, які взято зі шкілок, заснованих до тої цілі.

— **3 ц. і к. артилерійної школи кадетської у Відні** одержали ми отсе письмо з просьбою о поміщені: До артилерійної школи кадетської приймає ся молодців в віці від 14 до 17 літ, які покінчили що найменше 5 клас середньої школи з достаточним поступом, або 4 класи з поступом вдовольним. Лихий поступ в науці латини або греки не становить перепони в прийняттю до кадетської школи. Шкільна оплата за синів військових осіб вносить 24 К, за синів резервових офіцерів і державних урядників 160 К, а прочих 300 К річно. Всі інші видатки поносить військовий етат. Молодець одержує в артилерійній школі кадетській в 4 роках наукове виобразование таке, як в школі реальній, і військове виховане, яке управління его вступити до ц. і к. артилерій яко кадет, а яко офіцер може дальше образовати ся в висших військових заведеннях. Поданя о прийняттю треба вносити до 15. серпня с. р. прямо до: Commando der Artillerie-Cadettenschule in Wien X/2. Всякі близші подробіці що-до згляду на вік, складаня шкільної оплати в місячних ратах і т. д. можна найти в «Aufnahmebedingungen für den Eintritt in die k. u. k. Cadettenschule», які продає ся по 40 сот.

— **Рабін неофіт.** Оводі в костелі ОО. Воскресенців у Відні вихрестив ся молодий рабін жидакський, Егуда Т.

— **Моральний упадок.** Минулого тижня бельгійська налата послів вела наради над публичними домами гри в Остенді і Спандаві, на які державні власти дали свій привіл. На численні і поважні замітки послів против сеї деморалізацій, відповів президент кабінету, де Смет де Навр. Він боронив з цинічною відвагою привилеїв, наданих домам гри, та доказував що держава не має права бороти ся з неморальностю або законами наклонювати когось до моральности, а признав лише, що треба законною дорогою управити публично захвалюване домів гри. Бельгійське правительство задумало було порозуміти ся в тій справі з іншими державами і запросило їх на міжнародну конференцію. Однак крім Німеччини ніодна держава не відповіла, а й Німеччина зазначала у відповіді, що не відчувала потреби управити сю справу, бо має достаточні закони що-до своїх домів гри. Дальше, президент кабінету мотивував привилеї, надані домом гри в Остенді: Місто видає щорічно величезні квоти на приокрасу морского побережа, а в случаю знесеня дому гри не мало би ніяких доходів на ту ціль, а держава не могла би прийти ему з грошевою помочю, бо і в інших містах потреба би замкнути домів гри. Доказувано, що соромно є черпати доходи для держави з нечистих жерел. На мою думку — казав президент кабінету — треба поставити памятники тим людям, що старають ся при помочи хотий би найбільше нечистих жерел привернути рівновагу в бюджеті. — Коли сі слова

ти, але він боронить ся: «Я тільки одно слово... Прошу ласки вашої, ясні панове тай ви чесні газди; все то файно і красно, що нам той пан каже, та от може би він нам сказав: звідки гроші взяти на ті витребеньки?» В салі настає великий крик, оклики «славно», візвання до бесідника, щоби сказав, звідки гроші взяти. Бесідник нетерпеливись ся і питає:

А хіба ви гроший не маєте! (Голоси: Та звідки?!) Ну, в такім випадку, без устриць можете обійти ся, бо й я їх сам не люблю, але на коняка то таки вас стати? (Голос: І того нема чим годувати! Паші нема!); Щож я вам пораджу? (Бесідник мислить хвилю): Чекайте! маю пречудну ідею! Та ні, я вам сьогодні її не скажу, а напишу все в книжечці «Просвіти». А поки-що, дорогі мому сердцю брати, не забувайте моїх слів, що я перше сказав: Слухайте ви інтелігенціє, не дивіть ся на те, що ми в сурдутах, бо під тими сурдутами бе для вас щире серце, що бажає вам добра і гаразду. Чи не правду я кажу? (Інтелігенція: Сьвату правду!). Коли ми так спільними силами возьмемо ся до роботи, видвигнемо наш корабель народний з мілини, розпустимо вітрила і цілою силою пари причалимо до зеленого берега рідної нашої земленьки Україна-Руси! Dixi!...

(Бесідник сходить із естради. Оклики: славно! многая літа! Голова збору обтирає снітвіле чоло)...

1895.

президента міністрів розійшли по Бруксели, настало між населенем незвичайне обуренє, як міг начальник правительства висловити ся в так цинічний спосіб про моральність.

— **Будуть розганяти дощеві і градові хмари.** Оводі привезено краківському технікови, п. Сіпильови, велику армату, якою має ся робити проби підчас дощу і граду. Гармата поїде вперед до Закопаного, а опісля буде вандрувати там, де буде збирати ся на град.

— **Клюб самоубійців,** який вже складає ся з 26 членів, завязав ся в Atlantic City, N. J. Статути того клубу вимагають, щоби один з членів відобрав собі кожного року житє. В тій цілі сходять ся всі члени на означений день і тягнуть кульки. Хто витягне чорну — той в протягу 24 годин має застрілити ся, втопити, отруїти або повісити відповідно до густу, хто що любить. Щоби було на похорони, — члени дають вкладку — і назбирали вже на се поважну суму, бо по 130 долларів на кожного.

— **Конкурси.** Магістрат м. Перемишля розписує конкурс на посаду ад'юнкта будівництва з річною платнею 2,400 К і 15% додатком. Поданя можна вносити до дня 15. марца с. р. — В Заліщиках є до обсадження посада рахмайстра з річною платнею 1000 К. Поданя треба вносити до дня 15. с. м. до громадского уряду в Заліщиках.

— **Дрібні вісти.** При вчерашнім тягненю лосів гр. Ст. Геноа, головна виграна 105,000 К. упала на ч. 24,355, друга 10,500 К. на ч. 47,166, 42,000 К. виграв лос ч. 56,134, 1,100 К. лос ч. 61,117, а по 1,500 К. виграли лоси ч. 1,188 і 8,808. — В Сполучених Державах півн. Америки на кожних 100 людей є 88 білих, а 12 муринів, Індиянів і т. д. — Адольф Соукуп, ученик IV р. кадетської школи у Львові, застрілив ся вчора з незвісної причини.

— **Гумористичний кутик.**

Фінансова засада.

Брудний інтерес дає звичайно чистий зиск.

В школі.

Чому просим: «хліб насущний

Дай нам днесь мій Боже»,

А не місячний, чи річний —

Хто сказати зможе?

Так спитав дітей у школі

Поважний пан-отець.

— Бо би спліснів! — відповів

Івась, мудрий хлопець.

Друкарський чортик.

«Громадский голос» пише: За нашу ідейність і витревалість належить ся нам пошана, яко першим коміньярам поступу серед руської суспільности в Галичині.

— **Переписка редакції.** В. Г. зі Снятина. Гаразд, що народне, коби не порнографічне. Се не для нас.

Телеграми.

Відень, 2. лютого. «Німецкий Вольф», як тепер називають, пос. Кльофач висказав ся в інтерв'ю з членом редакції «N. W. Journal», що окликом ческих радикалів є: «В чеськім соїмі праця, у Відні борба. Соїм мусить стати опертим на загальнім голосованю і заспокоїти «людові конечности», як виборчу реформу, зниженє часу праці, реформу праси, знесенє закауз кольпортаци. Сі конечности мусять іти перед «державними». Колиб престольна бесіда була зверненою против наших народних інтересів то і в Бургі піднесемо протест. Хочемо, як Бонери вести борбу на житє і смерть».

Відень, 2. лютого. На вчерашнім засіданю польского Кола ухвалено, щоби жаден член польского Кола не засідав в президії палати.

Відень, 2. лютого. З огляду, що кандидатура д-ра Вайгля є виключеною, вказують на пос. Петра von der Lilie, дідича з Морав, як на кандидата на президиальне крісло.

Відень, 2. лютого. 18 італійських послів уконституовало ся під назвою Unione italiana і вибрало презесом пос. Мальфаті-ого.

Льондон, 2. лютого. Прибув сюда архикн. Франц Фердинанд з дружиною, щоби взяти участь в похоронах.

Берлин, 2. лютого. Доносять сюди, що стан здоровля гр. Толстого погіршив ся. Его житю грозить небезпечність.

Портсмут, 2. лютого. О год. 5. пополудни жалобна флотіяла прибула сюди з Ковс при відгуку пушок і тонах військових оркестр уставлених на шпалірі воєнних кораблів, між якими окрім німецької флотіїлі, находило ся також по одному кораблю французскому, португійскому і япаньскому.

В падолисті минувшого року подали ми до відомости наших читачів, що товариство «Дністер» внесло зажаленє до Президії ц. к. висшого суду краєвого у Львові за непошанованє прав руської мови і письма ц. к. судами східної Галичини і на Буковині та зажаленє до міністерства скарбу за нарушенє прав руської мови і письма ц. к. властями скарбовими у Львові. Зажаленє до Президії ц. к. висшого суду краєвого обнимало 201 случаїв нарушеня прав руської мови і письма в 85 судах, а то 190 в судах галицьких і 11 в судах повітових буковинських.

Будучи переконаними, що справа та інтересує весь руський загал, засягали ми інформацій в «Дністрі», чи і як полагоджено дотичні зажаленя і довідали ся ми, що Президія ц. к. висшого суду краєвого полагодила вже частково згаданє зажаленє рескриптом своїм з дня 15. грудня 1900 ч. Pr. kg. 18538/171/00, котрий дословно звучить:

В частковім полагодженю зажаленя з дня 12. падолиста 1900. ч. 395. пр. повідомлюю передовсім Хвальну Дирекцію, що о скілько зажаленє відносить ся до деяких судів на Буковині, є оно неоправданє і не дає підстави до ніяких заряджень. В особенности на заміт зроблений повітовим судам в Сереті, Сторожинці і Кіцманю, що полагоджуючи рускі поданя видали ухвали табулярні в німецькій мові і в тійже мові помістили посвідченя доконаного впису, зауважаю, що урядовою мовою судових властей на Буковині є мова німецька і в сій мові суть они обовязані полагоджувати всякі поданя до суду внесени, без ріжниць, в якій мові узнаній на Буковині яко краєвий, уложено поданє. Від тої беззглядної засади ввело вправді розпорядженє міністерства справедливости з 17. серпня 1864 ч. 7017 виїмкові постанови для сторін, які виключно лише румунською або руською мовою володіють, але заразом ограниченю їх на случаї згадані в наведеном розпорядженю.

Всяких подань протє і табулярних, не обнято повисшим розпорядженем міністерства, в наслідок чого суди мають обовязок полагоджувати ті поданя в німецькій мові а в дальшій наслідку нотувати ті ухвали в книгах в тій самій німецькій мові і в тій також мові поміщати потвердження доконаного впису на дотичних документах. Що-до піднесеного в зажаленю случаю, в котрім Президія висшого суду краєвого виготовила до Хвальної Дирекції письмо з дня 17. січня 1900 Prez. 704/4 К. z. 00 в польській мові на жалє признає мушу, що случай той мав дійсно місце в наслідок переоченя рахункового відділу висшого суду краєвого, є він однак одинокий і заряджено, що потреба, аби ся більше не повторив. Що-до решти замітів зроблених східно галицьким судам в згаданім на вступі зажаленю, то заряджено доходження, по окінченю котрих повідомлю Хвальну Дирекцію про дальші зарядженя, о скілько вони будуть відносити ся до справ Товариства взаїмного кредиту «Дністер».

З Президії ц. к. висшого суду краєвого.

Львів, 15. грудня 1900.

Tchórznicki v. p.

З вдоволенем бачимо з кінцевого уступу рескрипту, що Президія апеліяції заряджує доходження для розсліженя кожного случаю наведеного в зажаленю, щоби після висліду тих доходжень усунути на будучє непошанованє руської мови в підвластных судах, — і се нехай буде наукою кождому Русинови, щоби все і вєсуді упімнув ся о права приналежні руській мові і не занедбував жалувати ся на кожде надужитє.

Дальше з повним признанєм для Президії апеліяції мусимо піднести се, що сама Президія в повисшим рескрипті признаючи, що піднесений у зажаленю случай польської відповіді з канцелярії президиальної того-ж суду мав місце, не вагала ся висказати свого жалю з тої причини, що такий случай зайшов. Стилізацією дотичного уступу: «...на жалє признає мушу, що случай той мав дійсно місце в наслідок переоченя рахункового відділу висшого суду краєвого. Є він однак одинокий і заряджено, що потреба, аби більше не повторя ся» — дає прези-

дия ц. к. висшого суду краввого повну сатисфакцію ображеним чувствам народним руским, а заразом добрий приклад до наслідуваня низшим судам, в котрих так легко і так часто забувають урядники про права і чувства національні руских сторін. Нехай пп. судії і урядники канцелярий судових затамлять собі ті слова свого настоятеля і жалуючи за дотенерішні свої похибки нехай також постараять ся, щоби промахи проти рускої мови і письма не повтаряли ся. Заразом однак приходять ся нам з прикрасністю завважати, що на чолі відділу рахункового висшого суду кр., з вини котрого зайшов сей одинокий случай переоченя прав рускої сторони, стоїть, як находимо в шематизмі власне чоловік руского походження і так само в иньших случаях часто бачимо, що власне ті суди, на чолі котрих стоять люди рускої народности або канцелярийні урядники Русини, не перестерігають існуючих приписів і прав рускої мови, хотяй уже абстрагуючи від їх народности і обовязку народного, за котрим їм ніхто не може нічого лихого заподїяти, є їх обовязком службовим перестерігати існуючих приписів законних.

Крайна вже пора, щоби Русини урядники позбули ся свого «заячосердія» і дбали все в урядї про пошанованє прав рускої народности принайменше так, як перестерігають прав урядової польської мови. Є то їх подвійним, бо і службовим законним обовязком супроти сторін і народним супроти цілої народности, — тож кождий факт противного поступованя пятнувати мемо публично з назвищем такого урядника Русина.

Вертаємо далі до зацитованого рескрипту Президії апеляції і зауважати мусимо, що не може нас вдоволити аві переконати уступ дотикаючий зажаленя з причини німецьких рішень буковинських судів. Президія аргументує, що «урядовою мовою судових властей на Буковині є мова німецька і в сій мові є они обовязані полагоджувати всякі поданя до суду внесені, без ріжницї, в якій мові узваній на Буковині яко краввій, уложено поданє». — Нехай мовою урядовою т. є. внутрішньою мовою в судах буковинських буде мова німецька, — але на вні супроти сторін повинні суди буковинські виступати в такій мові краввій, якої уживає сторона,

отже супроти Русинів в мові рускій, супроти Румунів по румуньски і т. д., подїбно як в Галичині є в судах урядовою мовою польська, але для сторін обовязані суди давати рішеня в їх рідній краввій мові.

О скілько допускає виїмкові постанови зацитоване в рескрипті розпорядженє міністра справедливости з 17. серпня 1864. р. ч. 7.017 і чи тим, або иньшим розпорядженєм міністерияльним приказано судам буковиньским полагоджувати в німецькій мові всякі поданя до суду внесені без ріжницї, в якій мові краввій уложено поданя — не знаємо, бо розпорядженє се не є нам звісне. Невідомо нам також, чи се розпорядженє міністра було оголошенє у «Вістнику законів державних», бо ми не найшли «его ані в збірнику Gellera, ані в провотари Лукича. Хоч би однак се розпорядженє було публікованє навіть, то на наш погляд все таки се розпорядженє міністерске з р. 1864. не повинно вже мати сили обовязуючої, бо така постанова розпорядженєм міністр. що-до виключного уживаня німецької мови є суперечна з арт. XIX пізнішого закона основного з 21. грудня з 1867. р. котрим загарантовано, що кожда народність має право до пошанованя своєї мови і письма у всіх публичних урядах. Сей арт. XIX закона основного обовязує також на Буковині, і віяке розпорядженє міністра справедливости не може населеня руского на Буковині позбавити прав на залагоджуванє руских подань в рускій мові — інакше мусїли-б ми дійти до абсурду, що в нашій державі може одним почерком пера референта міністр. змінений бути закон основний, на котрий складають присягу всі урядники, міністри, а навіть найвисша голова держави, і до зміни котрого доконче потреба згоди 2/3 частий ради державної.

Не тільки з боку правного, але і з боку практичного було би таке розпорядженє міністр. дивне і неоправданє. Звісно, що на Буковині маємо ще більше аналіфбетів, ніж у Галичині і цікава річ як у північній Буковині заселеній Русинами а в полудневій Румунам зрозуміє Русини чи Румун усякі судові письма по німецьки і то в случаях, де ходить о его майно і цілу екзистенцію. Н. пр. при спадщинах, вписах табулярних, едиктах ліцитаційних etc. — або о честь і найвисше добро чоловіка н. пр. в случаях

карно-судових? Зрозуміє їх хйба жидівске населєнє, а чейже годї припустити, ави тільки для того населєня урядувало ся по німецьки на Буковині і ави міністер справедливости для тої горстки населєня вводив обовязок залагоджуваня всіх справ по німецьки.

Звертаємо ся отже до наших юристів, щоби заінтересували ся сею справою, і пояснили нам сю аномалію — звертаємо ся також перед уєм до наших послів у радї державній, ави спільно з буковиньскими послами заінтерпелювали в тій справі міністра справедливости, покликуючи ся на згаданий рескрипт президії апеляції, котрий ми в тій цілі навели дословно — бож нам хоч Галичанам не є байдужним, коли допчуть ся права нашої мови у наших найблизших братів-Русинів буковиньских, бо нас болить кожда кривда, як і тішить нас кождий їх здобуток на поли народної рівноправности.

COLOSSEUM Ernesta Thorna,

у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонїшна.

Програма від 1. до 16. лютого 1901.

При співучасті військової музики 80 п. п.

1. Увертура. 2. Jerry i Perry модерністичні карикатуристики. 3. Victoria Betting жонглерка. 4. Графинї Ferruccy лірична співачка. 5. Les Aleksandros найзнаменитша трупа акробатска. (Павза). 6. Орхестра. 7. Carmen Carrero оперова співачка. 8. Sekuntala зі своїми вужами. 9. Jean Mora et la belle Lola музикальні ексцентріїці. (Павза). 10. Орхестра. 11. Huberto Vincento наслідуватель черепах. 12. The American Troubadours. — В неділю дня 3 лютого виступ Осипа Модля гумористи театру Ронахера у Відні. — Початок о 8. год. вечером.

Що дня велике представленє. В неділю і сьвята два представленя. Що пятницї High Life представленє. Білєти вчаснійше можна замовляти і набути в конторі Пльона, при ул. Кароля Людвика у Львові.

Colosseum огрїте 12. газовими печами.

Важне для хліборобів!

САМОЧИННІ

приряди до підливаня

в ціли

знищеня дикого ріпаку

і дикої гірчиці, перевізні на більші площі,

а переносні

для менших

ужитків

косярки

до трави, конюшини і збіж

Кінні до розстрісаня сїна.

Грабярки кінні до сїна.

Найліпшою сїваркою

рядовою є Ph. Mayfarth & Co.'s
ново споряджена

„AGRICOLA“

(система пересуваня колїс)

до великих насїв і ріжнородної величини висїву без зміни колїс; на ґрунта гірскі і рівнинні, дуже легко ходити, незмірно тривалі, дуже дешеві.

Умошлявають дуже велику ошадність в праці, часї і грошах.

Ручні праси до сїна і соломи, лусначі до кукурудзи, керати, молотїльні, млинки до чищеня збіжя, трисери, плуги, вальці, борони вирабляє і достарчує яко спеціальність з порученєм, в найновїшій вибірній за найбільшу узваній конструкції

PH. MAYFARTH & Co.

ц. к. уприв. фабрика машин рільн. особливша фабр. прас до вина і машин до овочїв.
у Відні, II. Taborstrasse Nr. 71.

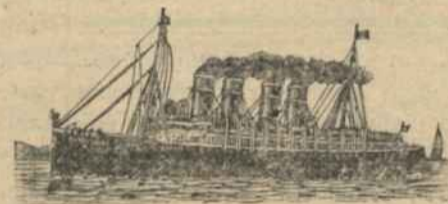
Відзначена 400 золотими, срібними і бронзовими медалями.

Богаті каталоги і численні письма з узнанєм — даром

2-10

Агенти і відпродавці пожадані.

В К А Н А Д У

як і до всіх других заморских земель переправляє

НАЙДЕШЕВШЕ
повсюди знакома фірма:

B. KARLSBERG
HAMBURG, Brandstwiete 36.

Поки што шифкарту куришь, нехай зрівнає мої ціни з цінами агентів корабельних. 6-10

Гіпотечного.

БАНКУ

ц. к. упр. гал. авіц.

Контора виміни

виплачує без потрученя
провіанї або копїтїв

цінні паперї

вильсованї

КУПОНИ

Вїдїатї